

Ing. O. Piškorić :

NAUKA O SASTOJINAMA

ŠUMSKE SASTOJINE

Ne samo veće nego često i manje površina šuma nisu jednolike nego se razlikuju bilo po vrsti drveća bilo po uzrastu, starosti itd. Te razlike postoje i u prirodnoj i u gospodarskoj šumi. U prirodnoj šumi pojedine dijelove cjeline razlikujemo uglavnom po vrsti /vrstama/ drveća i ostale flore i nazivamo ih biljnim odnosno šumskim zajednicama /fitocenoza. U gospodarskoj šumi razlike između pojedinih dijelova šume mogu biti i mnogobrojnije te uvjetuju diobu površinsku cjelinu šume na manje cjeline ili jedinice koje nazivamo sastojinama.

Pod sastojinom razumijemo dio šume, koji je jedinstven po svojim osobinama ili se od ostalog dijela razlikuje po jednoj ili više osobina. Te osobine ili elementi sastojine jesu: vrst drveća, starost stabala, porijeklo stabala, sklop, obrast, bonitet staništa i dobrota sastojine te veličina i oblik površine sastojine.

SASTOJINE PREMA VRSTI DRVEĆA

Prema vrsti drveća koje sačinjavaju sastojinu razlikujemo čiste i mješovite sastojine.

1. Čistom sastojinom smatramo one, koje su sačinjene od jedne vrste odnosno u kojima jedna vrst određuje prirodu biljne zajednice /fitocenoze/ ili u kojoj se uzgojne i druge mjere provode samo obzirom na jednu vrst. Čistih sastojina, a osobito prirodnih, dosta je malo. Češće su sastojine u kojima se nalaze dvije pa i više vrsta, sad manje brojne sad brojnije. Sastojine u kojima se nalaze dvije ili više vrsta nazivamo mješovitim sastojinama.

U šumskom gospodarstvu odnosno sa šumskouzgojnog staništa čistom sastojinom smatramo i one sastojine u kojima se jedna vrst nalazi sa svega 90% /u intenzivnom gospodarstvu i 95%/, odnosno drugih vrsta može biti do 10 /5/ %. Samo stabla one vrste koje je manje trebaju biti približno podjednako raspoređena među stablima kojih je pretežni broj. Ako napr. u jednoj šumi / pa i osamljenom kompleksu/ od 10 ha na 7 ha se nalazi bukva, a na 3 ha jela, onda ta šuma nije mješovita nego šuma sa 7 ha čiste bukve i s 3 ha čiste jelove sastojine. Gdje se posebno naglašuje prisutnost manjinske vrste iako je ove ispod 10 ili 5% /ako su to na pr. lijeva stabla javora unutar bukve sastojine/ onda se prisutvo te druge / i ostalih/ vrsta označava kao čista sastojina s primjesom druge vrste drveća.

Š i k a r e su sastojine raznih vrsta /hrasta, graba, bukve, javora i dr. te grmova kao gloga, drijena i dr./, koje uzrastom ne predstavljaju značajniju gospodarsku vrijednost. Međutim, za razliku od šibljaka, uzgojnim, a gdjeke i same zaštitnim /zabrana paše/ mjerama mogu se pretvoriti u niske šume, jer je tlo relativno dobro, a degradacije sastojine nastale je radi sječe i paše stoke. Šikare kao degradacijski oblik šumske vegetacije postepeno nestaju, jer je nestalo glavnog devastatora - koze.

M a k i j a je degradirani oblik klimaksne šume česmine i dr. zimzelenih listača. Makije mogu biti i šume u niskom uzgoju, a mogu imati i karakter šibljaka već prema staništu na kojem se nalaze. Dok makija karaktera niske šume ima i neposrednu gospodarsku vrijednost dotle one šibljaka samo posrednu /zaštitnu, estetsku, za eventualno korištenje pauzitaka i sl./. Tako napr. u blizini mjesta Korčule nalazi se ovača površine obrasla planikom /Arbutus unedo/ dobrog obrasta i dobrog sklopa, ali niskog rasta /ispod 2 met./. Ova makija ima estetsku vrijednost - zelenilo na inače teškom kamenjeru, zatim cvijet i plod. Neposredna korist plod - maginje i osuše na stabalca /za kolje, ogrjev/.

3. Imaju sastojinama u kojima su stabla skraćena na 1,5 - 2 met. dužine debla tako da iz presjeka /glave/ tjeraju izbojci. Takve sastojine nazivamo š u b a r c i m a . Takav način uzgoja stabala ima za cilje proizvodnje listnika, kolja i drva za ogrjev. To je, dakle, jedan degradacijski oblik šume. Ako su šubarci - stabla rjeda tada se često između njih nalazi slabijali jače flora grmašiva kao lijeske, gloga, drijena pa i izdanečkog graba, bukve i dr. vrste. Ovakve sastojine su u suvremenom šumarstvu privremene i pretvaraju se u vrednije gospodarske oblike.

4. Kako vidimo, degradacijski oblici šume su različiti. U stvari je ta različitost i veća, jer postoje prelazni oblici iz jednog u druge kao napr. iz šibljaka u šikaru, između makije i geriga itd. Radi toga i svaki ovaj oblik može biti i po vrijednosti raznolik tj. i šikare, makije i dr. mogu također biti različitog boniteta.